Sensurveiledning på utsatt eksamen 1210

Oppgave 1

a) Markedets etterspørselskurve er sammenhengen mellom etterspurt kvantum etter et gode og prisen på godet når vi holder fast andre faktorer som påvirker etterspørselen. Markedets etterspørsel er summen av etterspørselen fra alle kjøperne i markedet – horisontalt summert. Jo høyere prisen på et gode er, desto lavere er etterspurt mengde – slik at kurven har negativ helning i et diagram med pris på vertikal akse og mengde på horisontal. Helningen forteller hvor prisfølsom etterspørselen er – hvor mye etterspurt mengde endres når prisen endres. «Andre faktorer» kan være priser på andre goder og inntekt hos kjøperne. Hvis en av disse faktorene endres, for eksempel prisen på et annet gode, får vi skift i kurven.

b) Konsumentoverskuddet i et marked er det kjøperne er villige til å betale for mengden de kjøper minus det de betaler. Hva de er villige til å betale for en mengde x* er arealet under etterspørselskurven fra 0 til x*. Det de betaler er pris ganger mengde, px*

Oppgave 2

(a)Homogene produkter innebærer at det bare er prisen som betyr noe for kjøperne. Dersom denne forutsetningen ikke var oppfylt, slik at produktene var litt ulike, har hver produsent noe markedsmakt for sitt produkt. Produsentene kan sette ulike priser uten at alle kjøpere velger produktet med lavest pris. **Pristakeradferd** betyr at den enkelte selger (kjøper) er liten nok i markedet til å ikke påvirke prisen med sitt salg (kjøp). Dermed bestemmer hver selger (kjøper) bare hvor mye hen ønsker å selge (kjøpe) til ulike priser. Dette er grunnlaget for etterspørsels- og tilbudskurven i markedet.

(b) En god besvarelser bør forklare tilbuds- og etterspørselskurven, og knytte dem til forutsetningene som er forklart i (a). Det er likevekt til den pris som gir etterspurt mengde lik tilbudt.

(c) Se figur nederst: T0 er tilbudskurven uten skatt. En stykkskatt på t kroner per enhet flytter tilbudskurven opp med avstand t, det vil si vi får ny T-kurve T1. Vi får dermed en ny likevekt med høyere markedspris, P1, som er prisen kjøperne betaler. Produsentprisen, som nå er markedsprisen P1minus stykkskatten t, går ned. Kjøpernes pris går opp med P1-P0, så det er den del av skatten som kjøperne betaler. Selgernes pris går ned fra P0 til P1-t , så P0-(P1-t)) er den delen av skatten som selgerne betaler. Sum av selger og kjøpers del er t. Det er flott om det nevnes at delingen bestemmer av helningen på E-kurven i forhold til T-kurven: Desto brattere E-kurven er i forhold til T-kurven, desto større del av skatten betales av kjøperne i form av høyere pris.

d) Samfunnsøkonomisk overskudd går ned: Effektivitetstapet ved skatten er trekanten ABC på figur 2. Det er tapet ved at enhetene fra X1 til X0 ikke produseres. For disse enhetene er kjøpernes betalingsvillighet arealet under E-kurven, som er større enn kostnadene ved å produsere enhetene, som er arealet under T-kurven.

e) Å redusere dieselavgiften virker som en reduksjon i en skatt – dvs vi kan analysere det som et skift ned/utover i tilbudskurven. Avgiftsletten deles mellom kjøpere og selgere – på samme måte som en avgift: Jo brattere E-kurven er i forhold til T-kurven, desto større del av avgiftsletten går til kjøperne.

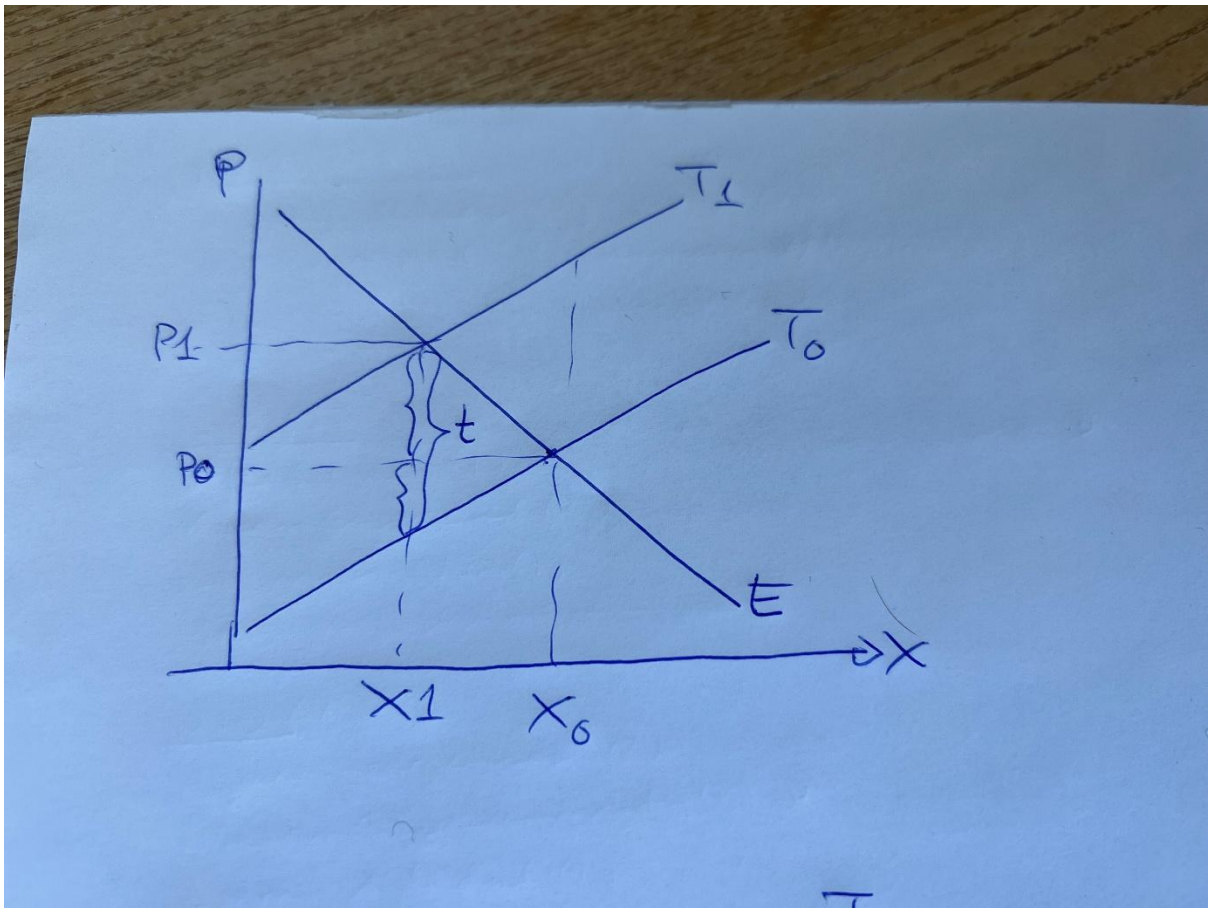
Oppgave 3

a) Naturlig monopol betyr at det er fallende gjennomsnittskostnader i produksjonen (for mengde som ligger innafor etterspørselskurven). Her er gjennomsnittskostnaden c+B/X, som faller med X. Når gjennomsnittskostnadene faller (for alle X som dekkes av etterspørselskurven) kan hele etterspørselen alltid dekkes på billigste måte av én produsent. Hvis en mengde X' skulle produseres i to bedrifter, ville de faste utgiftene blitt 2B, dvs en dobling – uten at de variable kostnadene ble redusert.

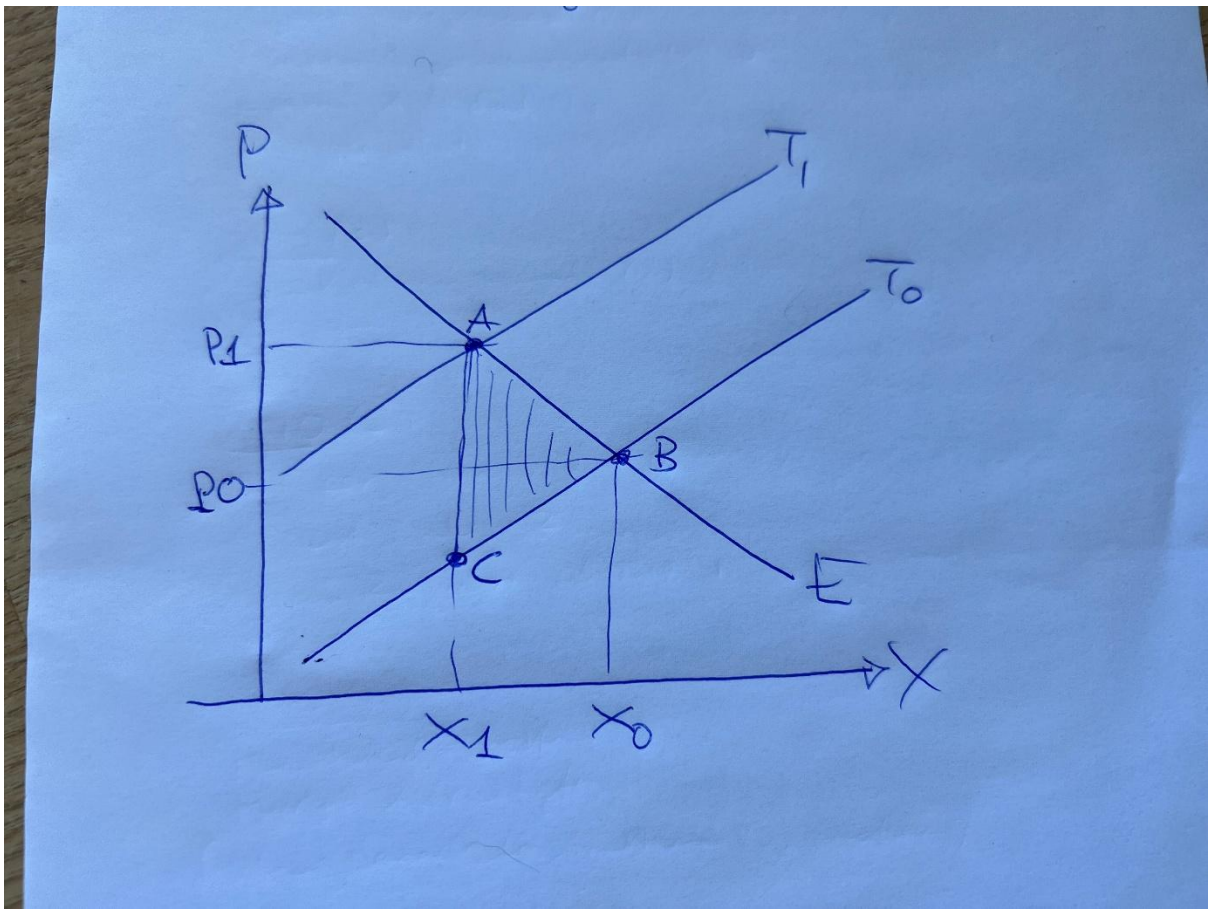
b) For å forklare monopolets valg må man først forklare monopolets marginalinntekt. Monopolet velger mengde, X^M, slik at marginalinntekt er lik marginalkostnad, c. Se figur nederst. Monopolets pris finner man da ved å se på etterspørselsfunksjonen hvilken pris monopolet kan ta for mengden X^M. Se figuren. Til monopolprisen er marginal betalingsvillighet i markedet høyere enn marginalkostnaden c. Det samme gjelder for alle enheter fra X^M til X* - se figuren. Det er samfunnsøkonomisk optimalt å produsere slik pris er lik marginalkostnad. Med den kostnadsfunksjonen som er antatt innebærer det å sette p*= c. X* er etterspurt mengde til p*. Det er fint om det også nevnes at til p*=c får produsenten bare dekket de variable kostnadene, slik at underskuddet vil være lik de faste kostnadene, B. Dvs produsentoverskuddet er negativt. Samfunnsøkonomisk overskudd kan likevel være positivt dersom konsumentenes overskudd (KO) overstiger det bedriftsøkonomiske underskuddet (slik det gjør på figuren)

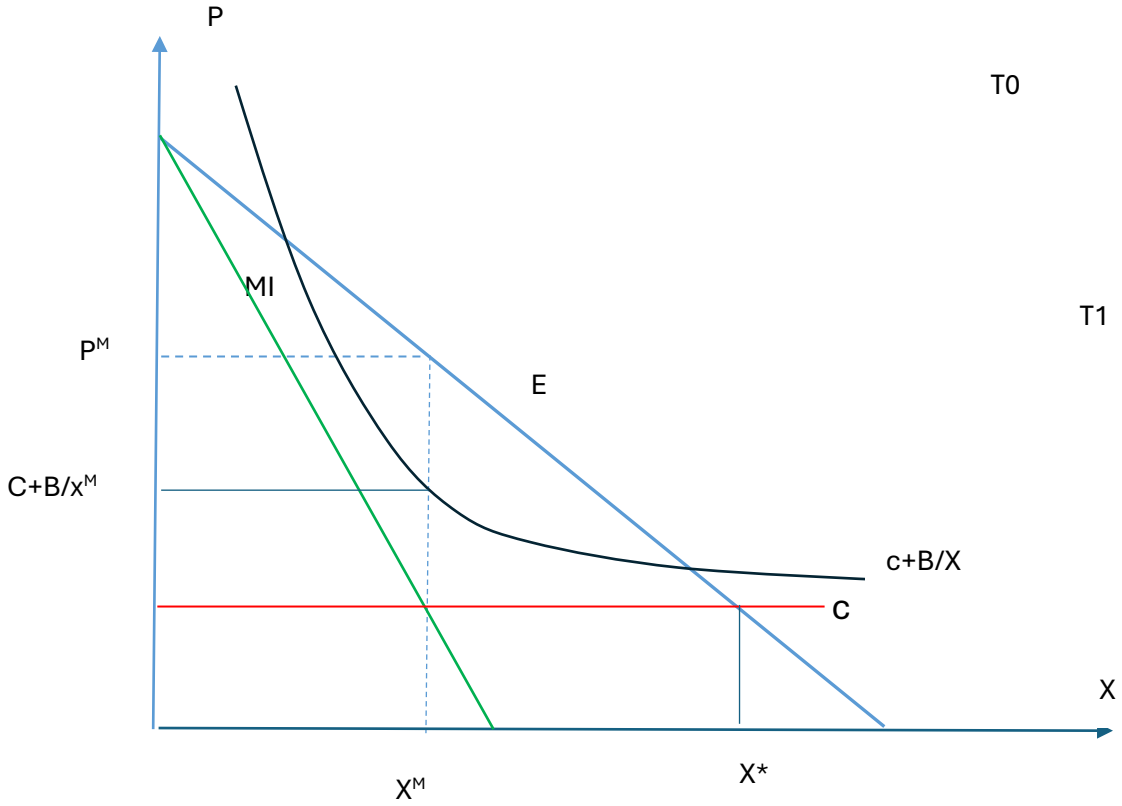
c) Sammenslåing av konkurrerende bedrifter reduserer konkurransen i markedet, og alt annet likt leder dette til høyere priser for kjøperne. Samtidig kan noen sammenslåinger lede til lavere faste og/eller variable kostnader – noe som øker samfunnsøkonomisk gevinst. Lavere variable kostnader trekker i retning av lavere pris, og kan motvirke effekten av økt markedsmakt på pris.

Figur 1

Figur 2

P
T0
MI
T1
P^M
E
$C+B/x^M$
c+B/X
C
X
X^M
X*